

Registrator
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över

Slutbetänkande av Bo bra hela livet (SOU 2008:113)

Socialdepartementet har skickat ut Äldreboendedelegationens utredning på remiss. Famna väljer att inkomma med ett yttrande på delegationens förslag trots att vi inte omnämns som remissinstans och eftersom utredningens förslag i högsta grad berör våra verksamheter. Vi finner det anmärkningsvärt att de idéburna organisationerna på det sociala området inte beaktas som remissinstans till utredningen vilket inte är i linje med överenskommelsen mellan regeringen, SKL och idéburna organisationer på det sociala området.

Sammanfattning

Famna är positiv till initiativet med en utredning av detta slag. Boendefrågan för äldre är viktig och vi tror att utveckling behövs på flera olika sätt. Terminologin är ett område som bör förändras och vi stödjer utredningens förslag till nya beteckningar på olika äldreboendeformer. Famna delar utredningens uppfattning att det behövs tryggt boende i någon form för äldre. Vi uppfattar att utredningen föreslår att trygghetsbostäder enbart ska bedrivas i kommunal regi. Vi vill att det skall finnas möjlighet även för idéburna organisationer att komma med initiativ inom detta område. Vi anser att det ”nya” trygghetsboendet i utredningens beskrivning är mycket lik det ”gamla” servicehuset. Enda skillnaden är att det inte skall krävas ett biståndsbeslut för att flytta in. Vi tycker att det är ett stelbent system och att utredningen fastnat i gamla ramar. Famna föreslår att man i fortsättningen aktivt stimulerar till utveckling av denna typ av boenden och hur de skall vara fysiskt utformade. Vi anser att utredningen snarare skulle ta fasta på vilka funktioner man vill uppnå i fastigheten än hur de skall se ut. Famna föreslår att man istället för att beskriva teknisk utrustning och lokaler bör skriva att fastigheten skall vara utformad för att skapa trygghet för individen, stimulera till social samvaro och vara lätt tillgänglig. Bostaden skall vara genomtänkt för kommande eventuella vård- och omsorgsbehov. I eller i anslutning till fastigheten bör finnas möjlighet till måltid i gemenskap med andra. För att säkerställa betydelsen av utveckling på detta område bör stimulansmedel för forskning och utveckling tillföras alla aktörer som kan och vill bidra.

Kommentarer till förslagen

Kap 1 *Nya begrepp för ökad tydlighet*

Famna stödjer utredningens förslag till nya begrepp

Kap 2 *Det ordinära bostadsbeståndet*

Famna delar utredarnas uppfattning om att seniorbostaden är en del i det ordinarie bostadsbeståndet. Vi anser att man bör ställa högre krav på dessa bostäder än andra. Famna uppfattar att de personer som söker sig till seniorbostaden gör det med en förhoppning om att de skall kunna bo där till livets slut beroende av vårdbehovet.

Någon form av klassificering av dessa bostäder bör göras för att tydliggöra utbudet för den som flyttar in. En del kan vara den av utredningen föreskrivna tillgänglighetsinventeringen men även annat kan värderas, som t.ex. personal, ”fixartjänst”, sociala nätverk etc.

Famna stödjer utredningens inriktning att främja efterlevnaden av bygglagstiftningens krav på tillgänglighet. Dock bör man observera att detta inte får inskränka utvecklingen och nya innovativa lösningar på detta område.

Kap 3 *Trygghetsbostäder*

Famna delar utredningens uppfattning om att det måste finnas trygga bostäder för äldre. Vi stödjer också förslaget om investeringsstöd för att stimulera produktionen av dessa bostäder. Flera av våra medlemsorganisationer har boenden som i nuläget lever upp till trygghetsbostadens krav men som förmedlas genom en privat hyresvärd. Famna avvisar därför utredningens förslag om att endast kommunala aktörer kan bedriva trygghetsbostäder.

Vi är kritiska till utredningens utformning av ett statligt bidrag till personal anställd av kommunen. Famna anser att man bör formulera ett statligt stöd till personal i äldreboenden oberoende av huvudmannskap.

Famna anser att utredningens utformning av trygghetsboendet har stora likheter med idéerna kring servicehusens form. Vi anser att man bör utveckla mer innovativa lösningar, inte minst när man saknar entydiga vetenskapliga belägg för vad som är en optimal bostad för äldre.

Vi är eniga med utredningen om att upplevelsen av trygghet för hyresgästen är det övergripande målet med dessa bostäder. Tillgång till larm kan vara trygghet för några, men det kan även finnas andra faktorer för att uppnå samma syfte. Vi är också eniga om vikten av social gemenskap för de hyresgäster som finns i fastigheten. Hur detta skapas kan lösas på flera olika sätt än den föreslagna, t.ex. rum för social samvaro, gemensam trädgård, fokus på sociala mötespunkter i hela fastigheten, vid tvättstugan, vid postlådorna, vid entrén m.m.

Vi delar åsikten om att måltiden är en central och viktig del i de äldres vardag, men var måltiden serveras, anser vi bör inte regleras. En särskild lokal i fastigheten kan vara en möjlighet men vi kan se andra möjliga lösningar, t.ex.

måltidsservering i närområdet eller arrangerad måltidsservering för mindre grupper hemma hos varandra.

Vi håller med utredningens förslag om att tillgängligheten i bostaden behöver vara högre än vanligt, men vi anser att det behövs mer forskning inom området.

Famna föreslår

- att trygghetsboendet blir möjligt att driva i privat regi.
- att stimulansbidrag kan ges till personal på trygghetsboenden oavsett huvudman.
- att trygghetsboendet beskrivs utifrån vad man vill uppnå istället för att ta fasta på hur detta uppnås.
- att ett stimulansbidrag ges i syfte att stimulera kreativitet och innovationer i syfte att utveckla trygghetsboendet för framtiden.

Kap 4 Särskilt boende/ vård- och omsorgsboende

Famna delar ledamoten Lillemor Husbergs åsikt i hennes särskilda yttrande. Famna anser att boendemiljön är en viktig del av helheten och för att skapa en värdig vård- och omsorg. Vi delar utredningens synpunkt att mer forskning behövs inom området.

I boendemiljön ingår många delar, inte minst en utformning som stärker hemkänslan, skapar trygghet och positiva känslor hos boende och personal och ger möjlighet till självständighet m.m.

Famna anser att man bör titta närmare på hur lokaler för korttidsvård utformas. I nuläget finns på flera håll en uppfattning att dessa rum skall inredas mycket sparsamt för att göra tydligt att detta inte är en bostad, vilket vi anser försämrar individens möjlighet till återhämtning.

Famna föreslår

- att regeringen främjar utvecklingen av boende- och arbetsmiljö i vård- och omsorgsboenden samt i korttidsvård.

Kap 5 Övriga frågor

Famna delar utredarnas förslag om djur i vård- och omsorg om gamla. Vi stödjer också synpunkterna om samordning av teknikutvecklingen på området.

Övriga synpunkter

Rätten att bo kvar i närområdet om man behöver mer vård- och omsorg

Famna anser att det bör vara en rättighet att man som äldre har möjligheten att bo kvar i sitt närområde även när man behöver mer vård- och omsorg.

Flera av Famnas medlemmar har idag seniorbostäder, trygghetsbostäder och vård- och omsorgsbostäder inom samma område och ibland i samma fastighet. Den som väljer att flytta in i ett seniorboende anser ofta att det är självklart att man om vårdbehovet ökar får plats på vård- och omsorgsboendet i samma område. Famna anser att kontinuiteten i relationen mellan hyresgästen och

hyresvärden samt mellan vårdtagaren och vårdgivaren spelar en viktig roll för kvaliteten av insatserna i äldreomsorgen.

Famna föreslår därför

- att man utvecklar ett system där den boende kan välja boende-/omsorgskedja i samma område och hos samma utförare. För att upprätthålla individens valfrihet bör systemet möjliggöra byte av boendet under boende-/omsorgskedjan.

Besittningsskyddets begränsningar för trygghetsboenden/ seniorboenden

Famna upplever nuvarande hyreslagstiftning som ett problem avseende besittningsskyddet för lägenheten och vi stödjer utredningens förslag om att hyresavtalet skall ”innehålla villkor som förhindrar att bostäderna kan komma att utnyttjas av någon utanför denna grupp” (se s. 102). Vi anser dock att det är oklart hur sådana villkor är förenliga med hyreslagen.

Famna föreslår

- att man utreder frågan om möjligheter till begränsningar i besittningsskyddet för denna typ av bostäder i förhållande till hyreslagen.

Lars Pettersson
Generalsekreterare